

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Propunere pentru un nou COD DE ETICĂ AL JUDECĂTORILOR DIN ROMÂNIA

Notă explicativă:

Noul Cod de etică al judecătorilor din România, împreună cu memorandumul explicativ și propunerea de înființare a comisiilor de consultanță etică sunt rezultatele finale ale proiectului „*Coordonate ale profilului etic al magistratului. Noile exigențe ale evaluării morale a judecătorului*”, inițiat de Seminarul „ProEtica – Etica în profesii” al Departamentului de Filosofie al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (conf. dr. Ion Copoeru, conf. dr. Imre Zrinyi-Ungvári, lector dr. Mihaela Frunză), în colaborare cu Consiliul Superior al Magistraturii la care s-a asociat în faza finală Centrul de Etică Aplicate al Facultății de Filosofie a Universității din București, reprezentat de dr. Emanuel Socaciu. Proiectul a fost aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii în ședința Plenumului din data de 14 decembrie 2006, iar conținutul Raportului intermediar a fost însușit de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii în ședința din 13 iulie 2006.

În forma actuală, documentele susmenționate au fost elaborate în cadrul reuniunii finale a proiectului, care a avut loc la Cluj-Napoca în perioada 18-20 septembrie 2006 și la care au participat judecătorii: Daniela PETROVOCI-Curtea de Apel Constanța, Floarea GROSU- Curtea de Apel Tg-Mures, Razvan ANGHEL –Tribunalul Constanța, Horatius DUMBRAVA –Curtea de Apel Tg-Mureș, Andrea-Anamaria TULUS – Curtea de Apel Cluj, Dan ANTON – Tribunalul Iași, Falviu-Iancu MOȚU –Judecătoria Cluj Napoca, Daniela UNGUR – consilier în cadrul CSM – DIERIP, Alexandrina RĂDULESCU – membru CSM. Judecătorii participanți în acest proiect au fost selectați în urma reuniunilor care au avut loc la Cluj-Napoca, Tîrgu-Mures, Iași, Constanța și București și la care au participat câte 12-15

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

judecatori, reprezentând atit tribunalele, cit si curțile de apel din județele respective și din Mun. Bucuresti.

Acest proiect reprezintă totodată partea aplicativă a grantului CNCISIS „Pro-Etica: Strategii normative în Romania în perioada pre- si post-aderare la Uniunea Europeana” (2006-2008) (director Ion Copoeru).

Acțiunea de implementare și îmbunătățire a Codului deontologic al magistratilor s-a bucurat de sprijinul logistic oferit cu generozitate de Fundația Colegiul European din Cluj-Napoca, Inspectoratul Școlar Mureș, Muzeul Literaturii Române – Casa Pogor din Iași, Hotelul Bulevard din Constanța și Fundația Humanitas - Aqua Forte (Casa Lovinescu), București.

ADUNĂRILE GENERALE ALE JUDECĂTORILOR Consiliul Superior al Magistraturii

În formularea acestui proiect, am încercat o abordare diferită față de cea care a stat la baza adoptării codului deontologic în vigoare, adoptând o viziune bazată pe afirmarea valorilor fundamentale ale profesiei de judecător și a obligațiilor morale liber asumate de membrii acestui corp profesional în scopul apărării și promovării acestor valori. Acest argument constituie și motivația principală pentru care am înțeles să separăm etica judecătorilor de o etică generală a magistraților, pentru a crea condițiile cele mai favorabile unei aderențe cât mai largi la această formă de codificare a moralei profesionale, întemeiată pe o reală interiorizare a valorilor și standardelor profesiei, fără constrângeri normative exterioare.

În acest context, am înțeles să propunem și o modificare a modalității de adoptare a codului, introducând o dimensiune publică în acest proces. Astfel, am apreciat că supunerea proiectului de cod etic unei reale dezbateri în cadrul **adunărilor generale ale judecătorilor** este o variantă preferabilă celei de simplă înaintare spre aprobare către Consiliul Superior al Magistraturii. În

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

primul rând, această dezbatere publică are rolul de a verifica dacă și în ce măsură judecătorii sunt pregătiți și dispuși să acorde dimensiunii morale rolul preconizat de redactorii proiectului de cod în exercitarea funcției. În al doilea rând, dată fiind natura diferită a noului cod, „cod de etică” și nu cod deontologic, diferență ce va fi explicată în continuare, am apreciat că intervenția normativă a Consiliului Superior al Magistraturii nu este necesară în faza de adoptare, tocmai pentru a conferi codului dimensiunea de standard moral liber asumat. De altfel, codul etic își propune să intervină în acea zonă situată la granița dintre lege și morală, să concilieze între rigoarea absolută a legii și conștiința morală a judecătorului, oferind soluții la dilemele de ordin moral ale judecătorilor în exercitarea funcției și contribuind la cristalizarea spiritului corpului profesional al judecătorilor.

CODUL ETIC AL JUDECĂTORILOR DIN ROMÂNIA

PREAMBUL

Reamintind că buna funcționarea sistemului judiciar este o condiție a existenței statului de drept, a respectării și apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Având în vedere că independența, imparțialitatea și integritatea judecătorului reprezintă condiții ale îndeplinirii scopului actului de justiție și drepturi ale persoanei;

Ținând cont de faptul că scopul actului de justiție poate fi atins numai dacă judecătorii își exercită funcția în mod eficient și de nevoie ca actul de justiție să se bucure de încredere din partea tuturor persoanelor pentru ca hotărârile judecătorești să fie acceptate și respectate, așa cum cer principiile statului de drept;

Având în vedere că independența și imparțialitatea judecătorilor nu implică suprimarea dialogului în interiorul profesiei sau nesocotirea legii;

Înțelegând că independența judecătorilor trebuie asigurată de instituțiile statului, dar trebuie pe deplin asumată și manifestată de judecători;

Reiterând faptul că îndeplinirea funcției presupune din partea judecătorilor un comportament general de natură a le asigura încrederea și respectul public;

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Conștientizând faptul că judecătorii trebuie să își asume un rol important și să se implice cu bună credință în creșterea calității actului de justiție și în îmbunătățirea funcționării sistemului judiciar ;

Ținând cont de obligația de a respecta documentele internaționale referitoare la drepturile și libertățile fundamentale, în special Declarația universală a drepturilor omului, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în special în ceea ce privește exigențele unui proces echitabil și accesul efectiv la justiție;

*Având în vedere prevederile documentelor internaționale privind puterea judecătorească, în special **Principiile Fundamentale privind Independența Judecătorilor** (adoptate de Congresul al VII-lea al Națiunilor Unite privind prevenirea criminalității și tratamentul infractorilor, desfășurat la Milano în perioada 26 august – 6 septembrie și aprobate prin rezoluțiile adunării generale nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și 40/146 din 13 decembrie 1985), **Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor** (adoptată la reuniunea multilaterală privind statutul judecătorilor în Europa, organizată de Consiliul Europei între 8 și 10 iulie 1998 - Strasbourg), **Carta Universală a Judecătorului** (aprobată în unanimitate de către delegații care*

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

au participat la reuniunea Consiliului Central al Asociației Internaționale a Judecătorilor, care s-a desfășurat la Taipei (Taiwan), pe data de 17 noiembrie 1999), **Recomandarea nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei** către Statele Membre cu privire la Independența, Eficiența și Rolul Judecătorilor (Adoptată de Comitetul de Miniștri pe data de 13 octombrie 1994, în cadrul celei de a 518-a reuniuni a miniștrilor adjuncți) și **Avizul nr.1 (2001) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni(CCJE)** în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor (în aplicarea Recomandării nr. R (94) 12 privind independența, eficiența și rolul judecătorilor și importanța aplicării standardelor la problemele actuale din aceste domenii.);

Cap. I
DISPOZIȚII GENERALE

Art.1. Prezentul cod definește valorile fundamentale ale profesiei de judecător, respectiv independența, imparțialitatea și integritatea și enunță obligațiile morale asumate de judecători pentru apărarea și promovarea acestor valori.

Am propus un cod etic și nu unul deontologic pornind de la distincția etimologică dintre noțiunile de etică și deontologie. Astfel, dacă deontologia reprezintă acea parte a eticii care studiază normele și obligațiile specifice unei activități profesionale, noțiunea de etică are o sferă mai largă, înglobând atât studiul normelor și obligațiilor cât și al noțiunilor primare care justifică instituirea acestor norme și obligații. Or, proiectul de față își propune în primul rând să afirme și să contureze (cel puțin la nivelul unor definiții de

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

lucru) valorile fundamentale ale profesiei de judecător, tocmai pentru a permite judecătorilor o raportare cât mai corectă și completă la aceste valori, în scopul unei libere asumări a obligațiilor și normelor menite să protejeze și să afirme în societate aceste valori. Raportat la acest context, am apreciat că înlocuirea atributului „deontologic” cu cel „etic” este de natură a oferi o mai corectă definiție codului judecătorilor și de a sublinia dimensiunea morală a normelor propuse.

Astfel, cum am arătat și mai sus, acest cod se adresează doar judecătorilor, pornind de la distincția operată de normele și jurisprudența internațională între magistrați bazată pe criteriul independenței. Oricare ar fi cursul modificărilor structurale și funcționale ale legislației române în contextul reformei sistemului judiciar, trebuie recunoscut faptul că singurii membri ai corpului magistraților care se bucură de o independență deplină conform standardelor Curții Europene a Drepturilor Omului sunt judecătorii, acest aspect fiind confirmat și de Recomandarea R (94) 12 a Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei.

În acest context am apreciat util să afirmăm cele trei valori „I” fundamentale, independența, imparțialitatea și integritatea și să le dedicăm câte un capitol al codului, fără a proceda la o definiție de tip normativ, pornind de la premisa unei mai utile definiții funcționale, prin elemente constitutive și contexte în care acestea se manifestă.

Astfel, ținând cont și de dispozițiile legale - cu care, de altfel, codul nu intenționează să se suprapună, proiectul de față a conturat independența ca atribut al funcției care îi permite judecătorului să acționeze în realizarea actului juridic și, mai ales, să decidă, doar în baza legii și a propriei conștiințe, fără nici o subordonare sau influență. În acest context am inclus, ca implicite, și necesitatea informării și imperativul deținerii cunoștințelor profesionale necesare, coroborate cu un raționament critic al judecătorului, manifestate în probleme profesionale, juridice, în înțelegerea rolului de magistrat, în înțelegerea societății românești și în autocunoaștere, toate aceste calități conferind consistență cognitiv-morală personalității judecătorului. De altfel, acesta este și motivul pentru care am optat pentru separarea aspectelor

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

relative la competență de cele care privesc independența pentru a o scoate în relief pe ultima și pentru a afirma mai clar valorile fundamentale ale profesiei.

Am conturat imparțialitatea ca atribut al funcției care conferă consistență valorii fundamentale etice a egalității, atât în planul conștiinței personale a judecătorului, unde tratamentul egal al persoanelor trebuie să constituie un imperativ, cât și în planul figurii publice a judecătorului, unde aparența de imparțialitate constituie o condiție esențială a încrederii publice în actul de justiție. De asemenea, am subliniat latura etică a conflictului de interese în contextul imparțialității (distinctă de latura legală stabilită de dispozițiile Codului penal) și am introdus, ca element de noutate, un motiv de abținere distinct, determinat de persoana, personalitatea și experiențele de viață ale judecătorului.

Referitor la integritate, am abordat această valoare fundamentală care presupune un comportament adecvat profesiei, în exercitarea funcției și în afara ei, atât prin prisma standardului intern al demnității profesiei, cât și prin raportare la standardul extern, al încrederii publice în actul de justiție. Ținând cont și de latura funcțională a acestei valori fundamentale, am abordat în acest context dialogul profesional și dialogul cu alte instituții, inclusiv mass media, precum și restricțiile de activitate necesare și suficiente pentru a contura integritatea ca valoare asumată.

În fine, am subliniat natura exclusiv morală a obligațiilor asumate liber de judecători pentru apărarea și promovarea acestor valori, ca dimensiune deontologică a codului, reiterând natura formativă a codului propus pentru morala profesională, în contrast cu natura strict normativă a codului în vigoare.

Art. 2. Judecătorii aplică legea în scopul îndeplinirii dreptății, promovează principiile statului de drept și apără drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Prin introducerea acestui articol cu totul nou în proiectul de cod etic, am urmărit realizarea unui punct de inflexiune în definirea activității

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

judecătorului, prin enunțarea scopului fundamental social al activității de judecată, acela de a înfăptui dreptatea. Am insistat să subliniem această dimensiune a activității judecătorului, în contrast cu aceea de simplă aplicare a legii, tocmai pentru că aplicarea mecanică a legii deturneză legea de la scopul ei primar, de a asigura pacea socială, și devine un simplu exercițiu silogistic. De altfel, numeroase soluții pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului subliniază această carență a activității judiciare, bazată pe dispoziții legale adoptate fără verificarea asigurării garanțiilor minimale stabilite prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În același context, am subliniat necesitatea apărării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, spre deosebire de formularea din codul în vigoare, care include în sfera protecției sale doar cetățenii. Or, potrivit dispozițiilor legale, atât cetățenii români, cât și cei străini și apatrizii sunt îndreptățiți la același nivel de protecție juridică, conform principiului egalității în fața legii.

Art. 3. Judecătorii își asumă cele mai înalte standarde de conduită morală pentru înfăptuirea eficientă a actului de justiție și pentru a întări încrederea publică în actul de justiție.

Am propus această formulă de tip sacramental pentru a sublinia dimensiunea morală a actului de justiție și pentru a sintetiza esența morală a obligațiilor asumate de judecători, corelate cu dimensiunea socială a exercitării funcției de judecător. Prin acest articol, am urmărit enunțarea unui legământ al judecătorilor față de societate, prin care judecătorii își reafirmă angajamentul de a acționa cu cea mai înaltă moralitate în exercitarea funcției, în vederea realizării scopului social al justiției, dreptatea, așteptând în schimb încrederea socială care să confere eficiență și funcționalitate actului de justiție. Desigur, acest articol nu își propune să substituie jurământul prevăzut de lege pentru începerea activității în calitate de magistrat, dar completează, prin simpla sa enunțare, latura morală absentă din conținutul jurământului

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

legal. În plus, prin includerea sa în codul etic, oferă garanții de respectare prin asumarea sa de către întregul corp profesional al judecătorilor.

Cap. II *INDEPENDENȚA*

Art. 4. Prin întreaga lor conduită profesională, judecătorii își asumă obligația de a acționa independent, având ca temelie doar legea și propria lor conștiință.

Am apreciat independența nu ca pe un privilegiu al judecătorului, ci ca datoria, obligația fundamentală a fiecărei persoane care ocupă această funcție de a-și dezvolta calitățile intelectuale și morale care stau la baza conduitei independente și imparțiale în judecarea fiecărui caz. De aceea, principiul independenței judecătorului poate fi înțeles doar în legătura cu principiul responsabilității judecătorului pentru calitatea activității sale profesionale, iar echilibrul dintre aceste două principii creează condițiile procesului echitabil.

Gradul de libertate al judecătorului în exercitarea profesiei este ridicat, tocmai pentru a se asigura condițiile unei decizii de calitate. Un judecător este independent în măsura în care simte că trebuie să-și probeze competențele la fel de mult în fața oricărei persoane, indiferent de funcția pe care o ocupă. A nu proba independența înseamnă a nu respecta statutul magistratului.

Din acest motiv, am apreciat independența ca un atribut al profesiei care își extinde sfera de aplicabilitate asupra tuturor situațiilor în care judecătorul acționează ca atare.

Independența judecătorului are menirea să servească intereselor justițiabilului, și prin el societății în ansamblul ei și trebuie folosită de judecător doar pentru atingerea acestui scop. Așadar, judecătorului îi revine, în primul rând, datoria de a își afirma independența, deoarece aceasta este garanția fundamentală a înfăptuirii actului de justiție.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Am optat pentru înlocuirea textelor referitoare la independență din actualul cod, pentru a sublinia latura personală a independenței, pe care judecătorii înțeleg să o promoveze, atât ca imperativ personal, cât și ca valoare a grupului profesional.

Art. 5. (1) Judecătorii își exercită funcția fără să dea curs eventualelor presiuni sociale, economice, politice și administrative.

(2) În exercitarea funcției, judecătorii decid în mod independent față de alți judecători, precum și față de administrația sistemului judiciar.

În explicitarea noțiunii funcționale de independență, am propus diferențierea între presiunile exterioare ale societății, de natură socială, economică, politică și administrativă și presiunile interne ale corpului profesional sau ale altor judecători, cu o influență ridicată.

În cadrul presiunilor exterioare, am inclus toate acțiunile conștiente exercitate de persoane sau grupuri de persoane, instituții din afara sistemului judiciar, care au drept scop influențarea unei hotărâri judecătorești sau influențarea modului de desfășurare sau a rezultatului unei activități de natură administrativă a judecătorului. Sunt incluse în această categorie presiunile exercitate de administrația publică centrală sau locală, presiunile de natură sindicală sau ale patronatelor, ale agenților economici sau ale grupurilor de interese economice sau cele ale oamenilor politici, partidelor politice, grupurilor de presiune. Nu pot fi excluse nici influențele de natură personală din partea persoanelor apropiate judecătorului, nici cele ale opiniei publice sau ale mass media și nici eventualele presiuni internaționale. Desigur, legătura de cauzalitate dintre aceste activități și hotărârea sau activitatea administrativă a judecătorului poate fi directă sau mediată, un exemplu în acest din urmă sens fiind utilizarea mass media de către diversele grupuri de interese pentru discreditarea întregului sistem judiciar sau declarațiile politice ale unor persoane publice care, fiind preluate pentru valoarea lor programatică

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

de către autoritățile administrative, au produs efecte și în sfera activității judiciare.

În ceea ce privește presiunile din interiorul sistemului judiciar, am avut în vedere în primul rând influența pe care practica judiciară, mai ales cea locală, o exercită asupra soluțiilor pronunțate de judecători. În același context am avut în vedere și presiunea grupului profesional, exercitată prin soluțiile majoritare în diferite materii sau prin judecătorii formatori de opinie (judecători cu grade universitare, cu numeroase publicații, activi în cadrul organizațiilor profesionale), precum și presiunile exercitate de judecătorii cu funcții de conducere. Desigur, independența judecătorului nu poate și nu trebuie înțeleasă ca o prerogativă absolută, care să îi permită pronunțarea oricărei soluții, fără a ține cont de norma de drept și de interpretările existente ale actului normativ, însă nici practica judiciară, chiar cristalizată, nu are (cel puțin deocamdată) valoare absolută, fiind necesare deseori interpretări progresiste ale unei dispoziții legale, în special pentru a o adapta realităților sociale existente și neacoperite de ipoteza normei respective. De asemenea, în condițiile în care practica judiciară română este la momentul actual extrem de neunitară (aspect negativ semnalat și în raportul Comisiei Europene referitor la îndeplinirea de către România a condițiilor stabilite pentru aderarea la Uniunea Europeană), acest atribut al independenței judecătorului trebuie analizat în strânsă legătură cu scopul mai sus afirmat al acțiunilor independente ale judecătorului : înfăptuirea dreptății, promovarea principiilor statului de drept și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 6. Judecătorii își asumă obligația de a nu exprima public sau promova convingeri politice.

Am optat pentru modificarea textului codului în vigoare pornind de la premisa că judecătorii, ca persoane cu drept de vot, pot avea opinii politice indiferent de o eventuală permisiune sau interdicție legală. Ceea ce am subliniat prin noua formulare a codului propus este distincția între situațiile în

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

care judecătorul acționează și este perceput ca persoană privată, fără a își exercita funcția (în familie, în cercul de prieteni apropiați etc), respectiv situațiile în care judecătorul acționează în cadrul funcției sau este perceput ca persoană investită cu demnitatea publică a funcției de judecător.

Dacă în prima situație exprimarea opiniilor politice nu este de natură să influențeze încrederea publică în imparțialitatea judecătorului, deoarece reflectă opțiunile personale ale acestuia și nu depășește sfera unei opinii private, în cea de a doua situație, în public, o eventuală astfel de manifestare ar crea cu siguranță o aparență de partizanat a judecătorului față de o anumită formațiune politică, doctrină politică sau adepții acesteia.

Această distincție își găsește justificarea atât în necesitatea asigurării unei reale independențe a judecătorului față de lumea politică, cât și în nevoia de promovare a unei imagini de imparțialitate a judecătorului. Nu este mai puțin adevărat faptul că judecătorul, prin demnitatea funcției și rolul său social, poate avea o influență puternică asupra opiniei publice, astfel încât partizanatul său față de o formațiune politică, doctrină politică sau candidat le-ar putea oferi acestora un avantaj injust față de competitori.

Acest din urmă argument justifică și interdicția judecătorului de a promova, în particular sau în public, o opinie politică, deoarece promovarea are, indiferent de situație, semnificația unui angajament activ în serviciul unei doctrine sau formațiuni politice, fapt care are drept consecință renunțarea (nepermisă) la independența sa și abandonarea imparțialității.

Cap. III IMPARȚIALITATEA

Art. 7. Judecătorii trebuie să fie imparțiali în îndeplinirea actului de justiție și să depună toate diligențele pentru a asigura aparența de imparțialitate.

Spre deosebire de independență, care își extinde sfera de aplicare asupra tuturor acțiunilor judecătorului, imparțialitatea se restrânge doar la actul de

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

justiție, în cadrul căruia judecătorul este dator să dea deplină eficiență principiului egalității în proces a părților. Am apreciat că formularea din codul în vigoare, referitoare la toate atribuțiile profesionale, este prea largă, activitățile de natură administrativă fiind excluse de la îndeplinirea lor cu imparțialitate. Și în acest caz se impune o distincție: dacă judecătorul este dator din punct de vedere obiectiv să fie imparțial în îndeplinirea actului de justiție, asigurând o deplină egalitate a părților în proces, indiferent de mijloacele materiale sau de avantajele procesuale pe care acestea le dețin, sub aspect subiectiv, judecătorul este dator să depună toate eforturile pentru a convinge persoanele implicate în actul de justiție despre imparțialitatea sa. În alți termeni, judecătorul, chiar analizând cu maximă imparțialitate cazul pe care îl soluționează, are obligația suplimentară de a se comporta imparțial cu persoanele implicate în proces și de a se abține de la orice gest inadecvat acestei posturi. Această normă morală este destinată să suplinească lacuna legislativă din codurile de procedură referitoare la cazurile de recuzare, care tratează doar situațiile obiective ale existenței unui interes al judecătorului, efectiv sau prezumat, sau antepronunțarea. Or, imparțialitatea poate fi afectată și printr-o atitudine subiectivă a judecătorului care, ca intensitate, este inferioară unei antepronunțări, dar care alterează standardul procesului echitabil stabilit prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Art. 8. (1) Judecătorii trebuie să se abțină de la soluționarea cauzelor în care se găsesc într-un conflict de interese.

(2) Există conflict de interese atunci când un judecător are un interes privat de natură să influențeze sau să creeze aparența că influențează activitatea sa profesională.

(3) Judecătorii sunt datori să depună toate diligențele pentru a evita intrarea în conflicte de interese.

Prin introducerea acestei norme, nu am urmărit suprapunerea codului etic cu dispozițiile Codului penal, ci sublinierea caracterului dual – moral/legal al acestei obligații. De asemenea, noțiunea de interes privat introdusă de redactorii proiectului de cod are o sferă mai largă decât cea a noțiunii de interes material

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

utilizată de Codul penal. Astfel, prin interes privat am avut în vedere atât situațiile prevăzute de Codul penal, cât și situațiile legate de eventuale relații de prietenie ale judecătorului, de o eventuală uniune consensuală, de o relație baptezimală etc. Și în cazul acestei obligații, am optat pentru distincția între realitate/aparență, stabilind că noțiunea de conflict de interese, în interpretarea morală dată de redactorii proiectului de cod, acoperă ambele ipoteze, tocmai pentru că, dată fiind natura morală a obligației, printr-o asumare liberă a acesteia se poate excede cadrulul dispozițiilor legale (minimale) pentru definirea unui standard superior.

Art. 9. Judecătorii sunt, de asemenea, datori să se abțină ori de câte ori imparțialitatea lor ar putea fi pusă la îndoială în mod rezonabil pentru motive care țin de persoana lor, cu excepția situațiilor în care pot oferi garanții suficiente.

Acest articol reprezintă câteva elemente de noutate absolută în cronologia codurilor deontologice/etice adoptate în cadrul profesiei. În primul rând, au fost avute în vedere pentru prima dată acele elemente din personalitatea sau experiențele judecătorului care ar putea influența soluțiile adoptate, precum convingerile religioase, situația personală (e.g. imparțialitatea judecătorului care a cumpărat, ca fost chiriaș, un imobil naționalizat în temeiul Legii nr. 112/1995 ar putea fi pusă la îndoială de către un fost proprietar al unui alt imobil similar într-un litigiu având ca obiect retrocedarea imobilului), etnia judecătorului, cariera sa universitară etc. În al doilea rând, date fiind granițele imprecise ale acestor noțiuni și caracterul lor intim, redactorii codului au adoptat un criteriu specific jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și legislației bazate pe precedentul judiciar : criteriul rezonabilității, asupra dubiilor pe care o persoană le-ar putea avea asupra imparțialității judecătorului. Astfel, criteriul rezonabilității, care presupune că o persoană obișnuită ar acționa la fel într-o situație similară, funcționează atât în cazul abținerii judecătorului, care trebuie să aprecieze eventuala sa abținere din perspectiva persoanei obișnuite, cât și în cazul în care una dintre părți ar intenționa să recuze judecătorul, motivul trebuind să fie analizat tot din perspectiva persoanei obișnuite. În fine, un ultim element de

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

noutate îl reprezintă posibilitatea judecătorului de a oferi garanții suficiente de imparțialitate. Spre deosebire de alte legislații, în care judecătorul poate prezenta părților declarația sa de abținere, cerându-le să-și exprime părerea asupra necesității trimiterii litigiului spre soluționare unui alt judecător, în sistemul român acest lucru nu este posibil, asupra abținerii/recuzării pronunțându-se un alt magistrat. În acest context, singura modalitate procedurală pentru judecătorul care s-a abținut/a fost recuzat pentru motive personale de a prezenta garanțiile suficiente de imparțialitate o reprezintă ascultarea sa, cu această ocazie putând fi prezentate și dovezi concrete în acest sens.

Cap. IV *INTEGRITATEA*

Art. 10. Judecătorii trebuie să se abțină de la orice fapte de natură să compromită demnitatea profesiei și încrederea în actul de justiție.

Acest articol reprezintă o preluare parțială din actualul cod deontologic, îmbunătățită prin eliminarea „actelor”, care sunt incluse de fapte. De asemenea, am eliminat „societatea” ca loc al compromiterii demnității funcției, întrucât aceasta se deduce, implicit, din sintagma „încrederea în actul de justiție”, care poate aparține doar societății. Această obligație morală are un caracter de maximă generalitate, iar eventualele exemple concrete ar restrânge sfera sa de aplicare. Prin formularea sa în termeni generali, obligația dă expresie necesității adecvării comportamentului judecătorului la funcția deținută, care îi conferă o demnitate deosebită în societate și care depinde vital de încrederea membrilor societății în actul de justiție și persoana care îl înfăptuiește.

Art. 11. Judecătorii trebuie să aibă o conduită bazată pe respect, onestitate și bună credință în toate relațiile cu persoane sau instituții.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Și acest articol reia parțial una dintre formulările din codul în vigoare (art. 18 alin. 1 și art. 14, partea finală), pe care îl îmbunătățește, în sensul stabilirii unui standard moral mai înalt. Astfel, dacă în exprimarea actuală, obligația de a avea o conduită bazată pe respect și bună credință se referă doar la colegii de profesie, am apreciat necesar extinderea sferei de aplicare a acestei obligații față de toate persoanele și instituțiile cu care judecătorul, în exercitarea funcției sale, intră în contact, în vederea îmbunătățirii imaginii publice a judecătorului. În același sens, am introdus noțiunea de onestitate alături de respect și de buna credință, pentru a spori încrederea în actul de justiție.

Art. 12. Judecătorii sunt îndreptățiți să-și exprime opinia în cadrul comunității profesionale și în afara ei în vederea perfecționării sistemului judiciar și a creșterii încrederii publice în îndeplinirea actului de justiție.

Prin acest articol, am urmărit modificarea dispozițiilor actuale, care interzic exprimarea părerilor judecătorului despre probitatea morală sau profesională a unui coleg în sensul instituirii acestei posibilități de exprimare a opiniei, însă doar în scopul perfecționării sistemului judiciar, prin corectarea erorilor observate și a creșterii încrederii publice în îndeplinirea actului de justiție, prin expunerea acelor comportamente inadecvate care ar putea cauza scăderea încrederii publice în actul de justiție. Desigur, o astfel de opțiune nu are drept scop instituirea unui drept de atac la persoană, ci vizează acele acțiuni care au drept scop exclusiv îmbunătățirea sistemului judiciar. În acest scop, deși textul nu prevede expres, am apreciat că ordinea luării de poziție ar trebui să fie : mai întâi în cadrul comunității profesionale, pentru a da posibilitatea corpului profesional să reacționeze și abia în cazul în care acesta este lipsit de reacție, luarea de poziție publică.

Art. 13. Judecătorii își pot exprima public opinia, exercitându-și dreptul la replică în cazul în care în mass media au fost făcute afirmații de natură a le afecta

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

demnitatea funcției sau de a le pune la îndoială independența, imparțialitatea sau integritatea.

Acest articol reia, în esență, dispozițiile art. 19 din codul în vigoare, cu sublinierea expresă a valorilor profesiei, care se impun a fi apărute în primul rând în cadrul unei replici.

Art. 14. Judecătorii nu pot participa, nici direct, nici prin persoane interpuse, la activități de orice natură pentru care nu este asigurată transparența finanțării.

Acest articol comasează dispozițiile art. 20 și 22 din codul în vigoare, cu un accent deosebit pe noțiunea de transparență. Am apreciat inutile prevederile enumerative ale art. 22, în condițiile în care judecătorii au obligația să se abțină de la participarea la orice activitate căreia nu îi este asigurată transparența finanțării, iar jocurile de tip piramidal sunt, oricum, interzise. De asemenea, am apreciat ca inutilă și reluarea dispozițiilor legale, în condițiile în care codul etic conține doar obligații de natură morală. Textul conține, implicit, și o obligație pozitivă a judecătorului, de a se informa cu privire la finanțarea activității, după care va opta, fie pentru retragere, în caz de netransparență, fie pentru retragere, pentru a nu intra în conflict de interese, fie pentru participare.

Cap. V

COMPETENȚA PROFESIONALĂ

Art. 15. Judecătorii trebuie să își îndeplinească atribuțiile cu celeritate, asigurând o examinare efectivă și corectă a cauzei.

Prin introducerea acestui text, am urmărit concilierea a două cerințe imperative ale activității judiciare, celeritatea și examinarea efectivă a cauzei, astfel cum acestea sunt definite și determinate de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în cadrul principiului dreptului la un proces

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

echitabil. Astfel, am apreciat că judecătorul trebuie să urmărească realizarea unui echilibru între cele două cerințe, urmărind atât rezolvarea cauzei într-un termen rezonabil, cât și analiza cu maximă devoluțiune a cauzei și asigurarea respectării tuturor garanțiilor procesuale al părților. Acest articol își propune să înlocuiască art. 12 și 13 din actualul cod, în condițiile în care aceste din urmă articole reiau în mare măsură obligații legale stabilite prin Legea nr. 303/2004 și Regulamentul de organizare și funcționare a instanțelor. Or, astfel cum am arătat și mai sus, proiectul de cod etic urmărește stabilirea de obligații morale, ca standarde profesionale în afara sferei de aplicare directă a dispozițiilor legale.

Art. 16. (1) Judecătorii au îndatorirea de a pune în slujba actului de justiție toate cunoștințele și abilitățile de care dispun.

(2) Judecătorii trebuie să se preocupe permanent de perfecționarea profesională.

Apreciem că textul nu necesită explicații suplimentare, cu singura mențiune că obligația de față reprezintă una dintre cele mai puternice garanții ale independenței judecătorilor, astfel cum a rezultat și din concluziile seminariilor organizate de ABA/CEELI privind comportamentul etic al magistraților, în sensul că un nivel de cunoștințe profesionale relativ scăzut reprezintă un risc major pentru pierderea independenței judecătorului. În discuțiile grupului de investigație apreciativă abilitat cu elaborarea profilului magistratului în sistemul juridic din România s-a ajuns, de asemenea, la concluzia că în această ipostază de deținător nesigur al cunoștințelor juridice substanțiale și procedurale, judecătorul este tentat să se supună nesuspicios atât sugestiilor celor bănuși a fi mai informați decât el, cât și „indicațiilor” și „recomandărilor”.

Art. 17. Judecătorii trebuie să asigure ordinea și solemnitatea ședințelor de judecată, fără să prejudicieze comunicarea cu participanții la proces.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Articolul de față reia parțial dispozițiile art. 14 din codul în vigoare, dar își propune și să concilieze între necesitatea desfășurării ședințelor de judecată într-un cadru solemn, ca expresie a autorității puterii judecătorești, și necesitatea unei comunicări efective și într-un limbaj accesibil între judecător și justițiabil, conform prevederilor principiului V, pct. 3, lit. f din Recomandarea nr. R (94) 12 a Consiliului Europei, interpretate extensiv. Astfel, judecătorii au datoria de a nu solemniza desfășurarea procesului atât de accentuat încât această caracteristică a ședinței de judecată să prevaleze față de comunicarea eficientă și asigurarea receptării corecte a informațiilor vehiculate de către participanții la proces. Desigur, scopul final al acestei obligații îl constituie tot îndeplinirea dreptății, prin intermediul unui proces echitabil, în care participanții să nu fie prejudiciați de lipsa cunoștințelor juridice, care au ajuns la un grad extrem de specializare.

Art. 18. Judecătorii au obligația de a nu dezvălui sau folosi pentru alte scopuri decât cele legate direct de exercitarea profesiei informațiile pe care le-au obținut în această calitate.

Am reluat prevederile art. 15 alin. 1 din codul în vigoare și apreciem că această obligație nu necesită explicații suplimentare, fiind de altfel cunoscută. Am apreciat inutile dispozițiile art. 15 alin. 2 din codul în vigoare, în condițiile în care acel text reia dispoziții legale imperative stabilite prin acte normative.

Art. 19. (1) În exercitarea funcțiilor de conducere, judecătorii trebuie să manifeste inițiativă și responsabilitate.

(2) În luarea deciziilor, ei trebuie să asigure buna administrare a justiției, cu respectarea independenței judecătorilor.

(varianțe : În luarea deciziilor, ei trebuie să promoveze independența judecătorilor și să asigure buna administrare a justiției. / În administrarea instanțelor, ei trebuie să promoveze independența judecătorilor în scopul asigurării calității actului de justiție.)

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

(3) *Judecătorii cu funcții de conducere nu pot folosi prerogativele care le au pentru a influența desfășurarea proceselor și soluționarea cauzelor.*

(4) *În exercitarea funcțiilor de conducere, aceștia vor asigura, de câte ori este necesar și posibil, consultarea judecătorilor.*

În redactarea acestui articol, referitor la judecătorii care dețin funcții de conducere, am avut în vedere dispozițiile art. 16 din codul în vigoare. Din aliniatul 1 am eliminat primele obligații, deoarece acestea se regăsesc, cu forță legală, în Legea nr. 303/2004 și în regulamentul de organizare și funcționare a instanțelor.

Teza a II-a a aliniatului 1 (reluată aici parțial ca aliniat 2) am apreciat-o în primul rând ambiguă, deoarece nu stabilește cel de al doilea termen al relației de prioritate, neexplicând față de cine/ce trebuie să dea judecătorii cu funcții de conducere prioritate intereselor instanțelor. Pe de altă parte, am apreciat că, pentru respectarea independenței judecătorilor, trebuie conciliat între interesul instanței și cel al judecătorului, pentru a preveni apariția situațiilor în care au loc încălcări *de facto* ale independenței judecătorilor, cum ar fi mutarea arbitrării între secțiile aceleiași instanțe, interesul final fiind realizarea unui act de justiție de calitate, într-un termen rezonabil.

Aliniatul 3 al articolului din prezentul proiect de cod etic reia, fără necesitatea unor explicații suplimentare, dispozițiile aliniatului 2 al art. 16.

În fine, pentru a conferi procesului decizional la nivelul fiecărei instanțe un caracter cât mai democratic și pentru a lărgi baza de azeziune la deciziile administrative ale conducerilor instanțelor, am introdus, ca obligație morală de diligență, necesitatea consultării judecătorilor în cazurile în care este necesar și posibil. Apreciem că această măsură ar avea un efect benefic atât față de judecători, ale căror opinii asupra măsurii administrative ar fi supuse dezbaterii, cât și față de judecătorii cu funcții de conducere, care ar putea verifica în acest fel modul de receptare a măsurii administrative.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Cap. VI

DISPOZIȚII FINALE

Art. 20. În vederea funcționării eficiente a sistemul de justiție și a întăririi încrederii publice în acesta, prezentul cod de etică va fi folosit ca mijloc de reflecție și de perfecționare morală a judecătorilor, ca instrument de evaluare a comportamentelor profesionale și extra-profesionale ale acestora.

Codul de etică va fi utilizat în activitatea de consultanță etică și de prevenire a conflictelor de interese, în medierea conflictelor interpersonale între membrii colectivelor de judecători, în formarea și întărirea unei culturi organizaționale bazate pe respectarea valorilor fundamentale ale profesiei de judecător, pe comunicare și dialog intra- și inter-profesional.

COMENTARIILE pe articole ale membrilor G5 din ședința din data de 14 decembrie 2006

Art. 2. Judecătorii aplică legea în scopul înfăptuirii dreptății promovează principiile statului de drept și apără drepturile și libertățile fundamentale ale omului.

Domnul Lupașcu supune dezbaterilor grupului G5 sintagmele „în scopul înfăptuirii dreptății” și „drepturile și libertățile fundamentale ale omului”. De ce judecătorii aplica legea „în scopul înfăptuirii dreptății” și nu s-a recurs la sintagma „în scopul înfăptuirii justiției”, consacrată de legislația română? Sensul înfăptuirii justiției consacrată de Constituție are ca temei numai aplicarea legii.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Domnul Anghel explică ca redactorii noului cod au avut în vedere rolul judecătorului, care este cel de a rezolva conflictele din societate. În îndeplinirea acestui rol, judecătorul trebuie să aibă în vedere respectarea și aplicarea legii, dar și noțiunea de dreptate la momentul pronunțării unei hotărâri, deoarece trebuie să privească mai departe, să vadă și implicațiile și efectele sociale ale hotărârilor pronunțate.

Pentru a exemplifica, doamna Rădulescu amintește una dintre afirmațiile unor judecători participanți la o reuniune a proiectului la nivel local: unii judecători preferă să aplice strict prevederile legale, pentru „a dormi liniștiți”, fără a lua în considerare implicațiile sociale ale hotărârii pronunțate.

Referitor la folosirea sintagmei „apără drepturile și libertățile fundamentale ale omului”, domnul Lupașcu atrage atenția că domeniul este mai larg, cuprinzând și interesele omului, iar toate acestea trebuie nu numai apărute, ci și realizate de judecători în exercitarea funcției lor.

Domnul Anghel explică că s-a recurs la această formulare fiind una generală și esențială, consacrată de legislația europeană, folosirea sintagmei „apără” în acest context semnificând însăși realizarea drepturilor, intereselor și libertăților fundamentale ale omului.

Art. 3. Judecătorii își asumă cele mai înalte standarde de conduită morală pentru înfăptuirea eficientă a actului de justiție și pentru a întări încrederea publică în actul de justiție sau se va înlocui cu „in acesta”, pentru a se evita repetitia.

Sintagmele din acest articol care au făcut obiectul discuțiilor în cadrul grupului de lucru sunt „cele mai înalte standarde”, „înfăptuirea eficientă a actului de justiție” și repetiția sintagmei „actul de justiție”.

Domnul Lupașcu observă că pentru ca judecătorii să își asume cele mai înalte standarde de conduită morală, acestea ar trebui mai întâi stabilite.

Se mai pune întrebarea de ce judecătorii trebuie să își asume cele mai înalte standarde de conduită pentru înfăptuirea actului de justiție și nu pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Domnul Anghel arată că în contextul acestui articol al codului, înfăptuirea actului de justiție este echivalentă cu apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Domnul Lupașcu solicită explicarea înțelesului eficienței actului de justiție în acest articol, câtă vreme actul de justiție nu comportă sensul de eficient, acesta privind instituțiile ca atare implicate în realizarea actului de justiție.

Doamna Rădulescu arată că sintagma folosită în acest text are înțelesul consacrat la nivel european, respectiv cel folosit de CEPEJ.

Domnul Anghel arată că prin încrederea societății în judecător, crește implicit și încrederea în instituțiile implicate în realizarea și administrarea justiției. S-a utilizat sintagma „*încrederea publică în actul de justiție*” pentru a se sublinia poziția independentă a judecătorului în societate .

Art. 4. Prin întreaga lor conduită profesională, judecătorii își asumă obligația de a acționa independent, având ca temelie doar legea și propria lor conștiință

Art. 124 alin 3 din Constituție prevede că” judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”.

Domnul Lupașcu : de ce „întreaga” conduită profesională și nu pur și simplu „conduita”? Judecătorul nu dispune de aceeași libertate în îndeplinirea sarcinilor administrative de serviciu ca și în activitatea de judecată.

Domnul Anghel afirmă că și în executarea sarcinilor de serviciu judecătorul are un anumit grad de independență, în sensul că este liber să își exprime opinia, independența fiind privită ca un atribut al profesiei care își extinde aplicabilitatea asupra tuturor situațiilor în care judecătorul acționează ca atare, cum ar fi votul în adunările generale sau în colegiile de conducere, independența neputînd implica refuzul de a îndeplini alte activități extrajudiciare stabilite în sarcina sa potrivit legii.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Doamna Hărăstașanu și domnul Lupașcu pun în discuție sintagma „având ca temei legea și propria lor conștiință”, reamintind că în urma revizuirii, Constituția României în art. 124 alin 3 juxtapune independenței judecătorilor supunerea lor doar legii, leguitorul român renunțând la formula „și propriei lor conștiințe”.

Având în vedere dimensiunea morală a conduitei judecătorilor reglementată prin codul propus, domnul Anghel susține că e important ca judecătorii să soluționeze cauzele deduse judecării prin prisma conștiinței lor, dar având ca temei legea, având în vedere că oricum conștiința judecătorului este implicată în procesul decizional. S-a dorit astfel să se sublinieze independența judecătorului în luarea hotărârii. Arată că se poate utiliza formula „precum și propria lor conștiință”.

Art. 5. (1) Judecătorii își exercită funcția fără să dea curs eventualelor presiuni sociale, economice, politice și administrative.

Presiuni de natură externă – inclusiv prieteni; sunt enumerate cu caracter exhaustiv.

(2) În exercitarea funcției, judecătorii decid în mod independent față de alți judecători, precum și față de administrația sistemului judiciar.

Presiuni de ordin intern; administrația sistemului judiciar înseamnă în acest context toate instituțiile și persoanele cu atribuții în sfera managementului judiciar – MJ, CSM, președinție de instanțe, colegi judecători.

Art. 6. Judecătorii își asumă obligația de a nu exprima public sau promova convingeri politice.

Este vorba despre convingeri politice ca doctrine și nu despre politicile justiției, care au un alt înțeles și asupra cărora judecătorii sunt îndrituiți să își exprime opinia).

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Art. 8. (1) Judecătorii trebuie să se abțină de la soluționarea cauzelor în care se găsesc într-un conflict de interese.

(2) Există conflict de interese atunci când un judecător are un interes privat de natură să influențeze sau să creeze aparența că influențează activitatea sa profesională.

(3) Judecătorii sunt datori să depună toate diligențele pentru a evita intrarea în conflicte de interese.

Domnul Lupascu apreciaza ca este necesar ca un nou cod etic al judecătorilor să vizeze și situația judecătorilor alesi membri în Consiliul Superior al Magistraturii.

Art. 11. Judecătorii trebuie să aibă o conduită bazată pe onestitate, respect, și bună credință în toate relațiile cu persoane sau instituții.

În sensul de organizații, cu sau fără personalitate juridică.

Art. 15. Judecătorii trebuie să își îndeplinească atribuțiile cu celeritate, asigurând o examinare efectivă și corectă a cauzei.

Urmare a observațiilor domnului Lupașcu în sensul că examinarea efectivă presupune implicit examinarea corectă a cauzei, a fost eliminată această neconcordanță.

Art. 16. (1) Judecătorii au îndatorirea de a pune în slujba actului de justiție toate cunoștințele și abilitățile de care dispun.

*"Consiliul Superior al Magistraturii
este garantul independenței justiției"
(art. 133 alin. 1 din Constituție,
republicată)*

Abilități doar în sens pozitiv, judecătorul fiind prezumat de buna-credință în exercitarea funcției sale.

(2) Judecătorii trebuie să se preocupe permanent de perfecționarea profesională.